

Indstilling til Cavling-prisen

Børn ramt af kræft. Svækkede af behandling. Truede på livet. Familier, hvis liv går i stå og itu, fordi et barn er ramt af den livstruende sygdom. Det kan næsten ikke blive mere forfærdeligt.

Derfor reagerer mange danskere da også med et ja, når en organisation, der samler ind til familier med kræftramte børn, ringer for at spørge efter en donation til det gode formål. Og det har foreningen Familier med Kræftramte Børn (FMKB) nydt godt af i mere end 30 år.

Foreningen, der er Danmarks største børnekræftforening, samlede f.eks. 52 mio. kr. ind fra gavmilde danskere alene i 2015. Og den har gennem årene også nydt godt af, at en række kendte danskere har stillet deres tid og troværdighed til rådighed for foreningen.

F.eks. optrådte fodboldspilleren Kim Vilfort og tv-vært og journalist Michèle Bellaiche som ambassadører for FMKB i en årrække. Ligesom statsminister Lars Løkke Rasmussen lod sig sælge som middagsgæst ved et velgørenhedsarrangement for FMKB. Middagen med Lars Løkke Rasmussen indbragte FMKB 13.500 kr.

Men hvad har foreningen egentlig brugt de gode viljer og de mange indsamlede midler til gennem årene? Hvor mange af de indsamlede midler er reelt gået til at støtte familier med kræftramte børn?

De spørgsmål har Jyllands-Postens journalister, Morten Pihl og Ida Nyegård Espersen, set nærmere på i en undersøgende artikelserie, som ikke alene har sat store spørgsmålstejn ved foreningen og dens ledelses omgang med de indsamlede midler, men som også allerede har haft store konsekvenser.

I artikelserien har Morten Pihl og Ida Nyegård Espersen afsløret, at

- FMKB's regnskaber er aldeles uigennemskuelige, og at det derfor reelt er umuligt at se, hvor stor en del af midlerne, der ender med at blive brugt på familier med kræftramte børn. Det er f.eks. umuligt at se, hvor mange penge FMKB bruger på at indsamle penge. Det er også umuligt i regnskabet at se, at foreningen – som leder Kurt Hansen selv oplyser til JP – har haft lønudgifter på ca. 10 mio. kr. i 2016, og hvordan de lønmidler så er fordelt. Og det er også umuligt at finde ud af, hvorfor en forening, der selv siger, at den baserer sig på frivillig arbejdskraft, overhovedet har lønudgifter af den størrelse. De uigennemsigtige regnskaber fik i 2007 Kræftens Bekæmpelse til at opsiges samarbejdet med FMKB. Det har Kræftens Bekæmpelse aldrig tidligere gjort – og aldrig tidligere fortalt om, før Jyllands-Posten begyndte at undersøge FMKB.
- FMKB's fundraisere har markant overdrevet antallet af kræftsyge børn i jagten på donationer. Borgere er blevet oplyst, at der i Danmark er 2.500 kræftssyge børn – det reelle antal er nærmere 660.
- FMKB har indkøbt en række milliondyre ejendomme – bl.a. en 346 kvm. stor liebhaverejendom med jagstue og vinkælder, hvorfra man - ifølge foreningens leder, Kurt Hansen - vil drive foreningens sekretariat. Planen er ikke, at nogen skal bo der. Heller ikke ham selv, oplyser han til JP. Men overfor Silkeborg Kommune har han oplyst, at 240 kvm. af boligen fastholdes som bolig.
- FMKB har fået doneret sommerhuse til brug for de kræftramte familier, men naboer til de sommerhuse siger, at der stort set aldrig bor nogen der. Alligevel anvender FMKB et argument om fuldt bookede sommerhuse for at bruge et større tocifret millionbeløb af foreningens midler på at

bygge et rekreativcenter ved Ans. Et center, som FMKB har talt om i årevis, men som stadig ikke er blevet en realitet.

- FMKB bruger (2015) kun godt 23 pct. af de indsamlede midler til "sociale, rekreative og faglige aktiviteter" - altså arrangementer for familier med kræftramte børn.
- FMKB har – i strid med hvad Kurt Hansen tidligere har sagt til JP - brugt manuskripter for deres fundraisere. Manuskripterne instruerede bl.a. fundraiserne i at sige, at de selv havde deltaget i foreningens sociale arrangementer for familier med kræftramte børn, selv om det ikke nødvendigvis var sandt. FMKB er som medlem af indsamlingsforeningernes brancheforening, ISOBRO, forpligtet til at overholde et etisk kodeks, som bl.a. forbyder den slags.
- FMKB har udbetalt en provision på 6 mio. kr. til to personer, der arbejder med at skabe "venskaber" – altså penge til foreningen. Fundraising indbragte i samme periode FMKB 12,2 mio. kr. Heller ikke det kunne man læse i foreningens regnskaber.

Morten Pihl og Ida Nyegård Espersens afdækning og afsløringer har haft adskillige konsekvenser:

- Indsamlingsnævnet, der er statens kontrolorgan for velgørende organisationer, gik på baggrund af artiklerne ind i sagen og afviste i december 2016 at godkende FMKB's regnskab for 2015 med begrundelsen, at det var uigennemsigtigt.
- I januar besluttede Sundheds- og Ældreministeriet at tilbageholde driftstilskuddet til foreningen, mens ministeriet ser nærmere på FMKB's økonomi.
- I februar smed indsamlingsforeningernes brancheforening, ISOBRO, FMKB ud. Det er første gang i ISOBROs historie, at en medlemsforening er blevet smidt ud. Beslutningen kom på baggrund af Morten Pihl og Ida Nyegård Espersens afsløringer, og begrundelsen lød, at FMKB har handlet "groft illoyalt" i forhold til en målsætning, der skal sikre befolkningens tillid til indsamlinger, og at foreningen har brudt de indsamlingsetiske retningslinjer.
- I april bad Indsamlingsnævnet - på baggrund af artiklerne i JP - politiet om at indlede en efterforskning af FMKB på mistanke om mulig økonomisk kriminalitet. Bagmandspolitiet har på den baggrund indledt en strafferetlig efterforskning.
- En række ambassadører for FMKB har på baggrund af artiklerne i JP trukket sig, bl.a. Kim Vilfort og Michèle Bellaïche, ligesom Konservativ Ungdom har trukket en donation, som ungdomspartiet havde indsamlet til foreningen.
- Morten Pihl og Ida Nyegård Espersen har undervejs også skrevet om andre, mindre foreninger, som misbruger danskernes tillid og gode viljer til at donere penge til børnekræftsagen og andre alvorligt syge børn. Og de har afdækket, at der er et hul i loven, da velgørende foreninger, som alene samler penge ind hos virksomheder, ikke er underlagt samme kontrol som dem, der samler ind blandt borgerne. Det hul vil politikerne nu have lukket.
- De har endvidere afdækket, at kun en brøkdel af indsamlerne i Danmark har anmeldt deres indsamling til Indsamlingsnævnet, som de skal, og at måske helt op til fire ud af fem indsamlere slet ikke bliver kontrolleret.

I dag kan man spørge sig selv, hvordan FMKB har kunnet virke i så mange år uden at blive set efter i kortene. Den interne kritik fra medlemmer af foreningen har været der, men er aldrig for alvor nået ud til offentligheden. Og mange kilder har da også haft svære overvejelser om, hvorvidt de skulle stå frem med deres kritik. For risikerede de ikke at skade selve sagen – det gode formål om at hjælpe familier med kræftramte børn?

Det argument afholdt i årevis Kræftens Bekæmpelse fra offentligt at fortælle, at man havde droppet samarbejdet med FMKB. Det afholdt heldigvis, præcis som det skal være, ikke Morten Pihl og Ida Nyegård Espersen fra at stille de kritiske spørgsmål. De har derfor bid for bid afdækket, at noget ikke var, som det burde være i FMKB. De har gravet i regnskaber, de har været kreative i deres research, de har skabt tillid blandt kilder, som frygtede at skade den gode sag, de har fremskaffet dokumenter, som FMKB forsøgte at holde skjult. De har været tålmodige og vedholdende. Og de har varetaget en af fagets allervigtigste funktioner, nemlig at agere vagthund og efterprøve, om dem, der nyder vores tillid, nu også forvalter den på ansvarlig vis. Resultatet er et fremragende stykke gravearbejde, som fortjener årets Cavling-pris.

Med venlig hilsen
Christina Agger
Ledende redaktør
Jyllands-Posten